

جامه‌شناسی آسیب‌های اجتماعی

نویسنده:

سلمان تاورسی

(رئیس هیئت علمی گروه مسائل اجتماعی جهاد دانشگاهی و مدیر هیئت مدیره مجله جامعه‌شناسی)

انتشارات آروز

سرشناسه	: قادری، سلمان، ۱۳۶۲.
عنوان و نام پدیدآور	: جامعه‌شناسی آسیب‌های اجتماعی / تألیف: سلمان قادری.
مشخصات نشر	: تهران، آرون، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۴۹۰ ص.
شابک	: ۵ - ۴۳۵ - ۳۳۱ - ۹۶۴ - ۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
موضوع	: انحراف اجتماعی - ایران - پیشگیری
موضوع	: Deviant behavior - Iran - Prevention
موضوع	: انحراف اجتماعی - ایران - Deviant behavior
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۵ ج ۲ ق ۱۶ / HMA۸۱۱
بندی دیویی	: ۳۰۲/۵۴۲
شماره کتابخانه ملی	: ۴۵۳۳۷۸۱

جامعه‌شناسی آسیب‌های اجتماعی

تألیف: سلمان قادری

ناشر: انتشارات آرون

ویراستار علمی: لیلا فغانی

ویراستار ادبی: زهرا جیریان

چاپ اول: ۱۳۹۵

چاپ مدیران: ۱۲۰۰ نسخه

۴۶۰۰۰ تومان

نشانی: میدان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان وحید نظری - نرسیده به خیابان منیری جاوید

تلفن: ۵۱ - ۶۶۹۶۲۸۵۰

پلاک ۱۰۵ - واحد ۳

وبسایت: www.Ar vannashr.ir

ایمیل: Arvannashr@yahoo.com

فهرست مطالب

۱۳	 مقدمه
۱۵	 پیشگفتار
۱۹	 فصل یک: مطالعات حوزه زنان و خانواده
۲۰	 خانواده و پیشگیری از شرع مصرف مواد در بین دختران نوجوان
۲۴	 الف) برنامه‌های آموزشی پیشگیری از مصرف مواد در جهان
۲۶	 ب) برنامه‌های آموزش پیشگیری از مصرف مواد در ایران
۲۸	 تبیین نظری مصرف مواد اعتیادآور در بین دختران نوجوان
۲۹	 - نظریه‌ی یادگیری اجتماعی
۲۹	 - نظریه‌ی کنترل اجتماعی
۳۰	 - نظریه‌ی عوامل خانوادگی
۴۳	 بحث و نتیجه‌گیری
۴۵	 زنان سوء مصرف کننده‌ی مواد اعتیادآور
۵۰	 تبیین نظری مصرف مواد اعتیادآور در بین زنان
۵۱	 - نظریه‌ی فراوانی معاشرت
۵۱	 - نظریات جامعه‌شناسان فمینیست
۵۹	 بحث و نتیجه‌گیری
۶۰	 زنان تن فروش
۶۰	 تعریف تن فروشی
۶۲	 تاریخچه‌ی روسپیگری در جهان

- تاریخچه‌ی روسپیگری در ایران ۶۵
- وضعیت بیماری‌های مقاربتی زنان تن فروش ۷۴
- تبیین نظری تن فروشی ۷۷
- نظریات کارکردگرایی ۷۸
- نظریات فمینیست ۷۹
- نظرات روانشناسی اجتماعی ۷۹
- دیدگاه برجسب زنی ۸۰
- بحث و نتیجه‌گیری ۹۰
- خشونت علیه زنان ۹۲
- تعریف خشونت ۹۵
- باورهای نادرست در مورد زنان ۹۶
- مدل‌های پیشگیری از خشونت علیه زنان ۹۸
- سطوح پیشگیری از خشونت خانگی ۱۰۰
- مدل اکولوژیک یا بوم شناختی در پیشگیری از خشونت علیه زنان ۱۰۲
- مدل تغییر در پیشگیری از خشونت علیه زنان ۱۰۶
- استراتژی بسیج اجتماعی ۱۰۷
- برنامه‌ی مدیریت مورد ۱۰۸
- استفاده از استراتژی‌ها و مداخلات چندگانه در ۱۰۹
- تبیین نظری خشونت علیه زنان ۱۱۱
- نظریات فمینیستی ۱۱۱
- نظریه‌ی منابع ۱۱۲
- بحث و نتیجه‌گیری ۱۱۶
- تحولات خانواده در دوران معاصر ۱۲۱
- زنان سرپرست خانوار ۱۲۸
- تبیین نظری روند تغییرات خانواده ۱۳۲
- دیدگاه بی‌سازمانی اجتماعی ۱۳۲
- نظریه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی ۱۳۴

۱۳۴	- نظریه‌ی شکاف رقابت (نظریه‌ی تن آسا، احترام و انگیزه رقابت)
۱۳۶	- نظریه‌ی زنانه شدن فقر
۱۳۶	- نظریه‌ی عشق سیال؛ زیگوند باومن
۱۳۸	بحث و نتیجه گیری
۱۴۰	سالمندی و سالمندآزاری
۱۴۱	سالمندی طبیعی است
۱۴۳	نظریات تبیین کننده‌ی سالمندی
۱۴۳	- چرخه‌ی زندگی افراد سالمند/ نظریه‌ی اجتماعی پیری
۱۴۵	- اقدام، اوطا، پانه در ارتباط با افراد سالمند
۱۴۶	- مدل ابعاد، معنوی و رشد از طریق نظریه‌ی توسعه‌ی پیری مثبت
۱۴۷	- علم پیری شناسی
۱۴۷	- نظریه‌های بیولوژیکی سالمندی
۱۴۷	- نظریه‌های ژنتیک
۱۴۸	- نظریات عدم تعادل عمومی
۱۴۸	- نظریه‌ی انباشتگی
۱۴۹	نظریه‌ی آسیب دی ان ای سالمندی
۱۴۹	- نظریه‌ی فعالیت
۱۵۰	- نظریه‌ی عدم مشارکت
۱۵۰	- نظریه‌ی جریان زندگی
۱۵۰	- نظریه‌ی مزایا و عدم مزایای تجمعی
۱۵۱	سالمندآزاری
۱۵۳	تبیین سالمندآزاری
۱۵۴	چرا در فرهنگ ما درباره‌ی افراد سالمند کلیشه وجود دارد؟
۱۵۵	مصرف مواد اعتیادآور در بین سالمندان
۱۵۸	بحث و نتیجه گیری
۱۶۰	نکات کلیدی
۱۶۵	فصل دو: مطالعات حوزه‌ی کودکان

- ۱۶۶ راهبردهای پیشگیری از کودک آزاری
- ۱۶۹ عوامل خطر و محافظتی
- ۱۷۴ مدل‌های پیشگیری از کودک آزاری
- ۱۷۵ پیشگیری اولیه از کودک آزاری
- ۱۷۶ مدل تغییر
- ۱۷۷ مدل اجتماعات مراقبت نگر
- ۱۷۹ مدل بوم‌شناسی - اجتماعی پیشگیری از کودک آزاری
- ۱۸۳ کاربرد مدل بوم‌شناسی در پیشگیری از کودک آزاری جنسی
- ۱۸۹ تبیین نظری کودک خشونت علیه کودکان
- ۲۰۱ بحث و نتیجه‌گیری
- ۲۰۷ پیشگیری از وابستگی به تلفن‌های همراه در نوجوانان
- ۲۱۰ شیوع اعتیاد به موبایل
- ۲۱۱ نشانه‌های اعتیاد به موبایل
- ۲۱۳ تأثیرات استفاده از تلفن همراه
- ۲۱۶ تبیین نظری استفاده از تلفن‌های همراه در بین کودکان و نوجوانان
- ۲۱۷ - نظریه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی
- ۲۱۷ - نظریه‌ی مبادله
- ۲۱۸ - نظریه‌ی کنترل اجتماعی
- ۲۱۹ - نظریه‌ی استفاده و رضامندی
- ۲۲۱ روش‌های پیشگیری و مداخله‌ای از وابستگی به تلفن همراه در نوجوانان
- ۲۲۴ بحث و نتیجه‌گیری
- ۲۲۶ کودکان مراکز شبانه‌روزی
- ۲۳۱ تبیین نظری وضعیت کودکان مراکز نگهداری
- ۲۳۱ نظریه‌ی داغ دیدگی گافمن
- ۲۳۳ (ب) مدل‌های آرایه‌ی خدمات به کودکان مراکز نگهداری
- ۲۴۴ مدل مددکاری اجتماعی سیستمی
- ۲۴۵ مدل شناختی رفتاری در مددکاری و در ارتباط با...

۲۵۴	 بحث و نتیجه‌گیری
۲۵۹	 کودکان کار و خیابان
۲۶۳	 تبیین نظری کودکان کار و خیابان
۲۶۴	 - نظریه‌ی بی‌سازمائی اجتماعی
۲۶۴	 - نظریه‌ی فرهنگ فقر
۲۶۵	 - نظریه‌ی انتخاب عقلانی
۲۶۵	 - نظریه‌ی کنش متقابل نمادین
۲۶۵	 - نظریه‌ی بادل
۲۷۱	 بحث و نتیجه‌گیری
۲۷۲	 توانمندسازی کودکان و حروم منطقه حاشیه نشین
۲۷۳	 تبیین نظری حاشیه‌نشینی
۲۷۳	 - نظریه‌ی فرهنگ فقر
۲۷۴	 - دیدگاه ساختارگرا
۲۷۴	 - دیدگاه لیبرالی
۲۷۴	 - دیدگاه وابستگی
۲۷۴	 - دیدگاه رادیکال حاشیه‌نشینی
۲۷۷	 - تاریخ‌های کلیدی رویدادهای مهم در فرایند احراز تجربه و کارکرد
۲۷۸	 - معرفی تجربه و کارکرد
۲۷۸	 بیان دلیل شروع اقدام به تجربه و کارکرد
۲۷۹	 بیان همکاری‌ها، حمایت‌ها، منابع و تجهیزات اجرایی تجربه و کارکرد
۲۷۹	 روش اقدام تجربه و کارکرد
۲۸۱	 نتایج حاصل از اقدام تجربه و کارکرد
۲۸۳	 پیامدهای پایدار بهداشتی اقدام تجربه و کارکرد
۲۸۴	 نکات آموزنده حاصل از اقدام تجربه و کارکرد
۲۸۵	 بیان فرایند انتقال تجربه و کارکرد به سازمان‌های مرتبط
۲۸۶	 حدود تقریبی هزینه‌های صورت گرفته برای اقدام تجربه و کارکرد
۲۸۷	 بیان سیاست‌ها و قوانین تغییر یافته‌ی مرتبط با تجربه و کارکرد

- ۲۸۷ مستندات تصویری و دیجیتال تجربه و کارکرد
- ۲۸۸ بحث و نتیجه‌گیری
- ۲۹۰ نکات کلیدی
- ۲۹۳ فصل سه: مطالعات حوزه‌ی اعتیاد و بی‌خانمانی
- ۲۹۴ پیشگیری از مصرف مواد اعتیادآور
- ۲۹۸ ویژگی‌های جوانان امروزی
- ۳۰۱ استراتژی‌های پیشگیری از مصرف مواد
- ۳۰۲ قوانین رزه‌ی مواد اعتیادآور
- ۳۰۴ مدل‌های برنامه‌های مؤثر پیشگیری از مصرف مواد
- ۳۰۶ الف) مدل‌های تغییرکننده عوامل موثر در گرایش به مصرف مواد
- ۳۰۷ ب) برنامه‌های مؤثر پیشگیری از مصرف مواد اعتیادآور
- ۳۰۷ - رویکرد اطلاع‌رسانی
- ۳۰۷ - رویکرد آموزش عاطفی
- ۳۰۸ - رویکرد تأثیر اجتماعی
- ۳۰۸ - رویکرد مقاومت اجتماعی
- ۳۰۸ - رویکرد تقویت صلاحیت
- ۳۰۹ - برنامه‌ی طفولیت و اوایل کودکی
- ۳۱۰ - برنامه‌ی قبل از تولد و دوران کودکی
- ۳۱۰ - برنامه‌ی آموزش اوایل دوران کودکی
- ۳۱۰ - برنامه‌ی آموزش مهارت‌های والدینی
- ۳۱۱ - برنامه‌ی آموزش مهارت‌های اجتماعی و فردی
- ۳۱۱ - برنامه‌ی مداخله کوتاه مدت
- ۳۱۲ - برنامه‌های پیشگیری در محیط کار
- ۳۱۳ - خط‌مشی‌های پیشگیری از مصرف تنباکو و الکل
- ۳۱۳ - مبارزات رسانه‌ای
- ۳۱۴ - مکان‌های تفریحی
- ۳۱۴ تبیین نظری مصرف مواد اعتیادآور

۳۱۵	- نظریه‌ی خرده فرهنگ مصرف مواد
۳۱۵	- نظریه‌ی اصالت ساخت و کارکرد رابرت مرتون
۳۱۶	- نظریه‌ی فرصت افتراقی کلوارد و اوهلین
۳۱۶	- نظریه‌ی ناهماهنگی در سازمان اجتماعی
۳۱۷	- نظریه‌ی کارکردگرایی
۳۱۷	- نظریه‌ی تضاد
۳۱۹	بحث و نتیجه‌گیری
۳۲۲	روش‌های درمان وابستگی به مواد اعتیادآور
۳۲۶	اصول درمان‌های غیر دارویی
۳۲۸	تبیین نظری وابستگی به مواد اعتیادآور
۳۳۱	روش درمان وابستگی به مواد در کنگره ۶۰
۳۳۹	میزان رضایت خانواده‌های معزین در حال بهبودی نسبت
۳۴۷	مقایسه‌ی درمان‌های دارویی و نیردارویی وابستگی به مواد اعتیادآور
۳۵۱	بحث و نتیجه‌گیری
۳۵۴	داروهای ترک اعتیاد ماهواره‌ای و بلیغ تم
۳۵۹	داروهای ماهواره‌ای
۳۶۱	تبیین نظری داروی ترک اعتیاد ماهواره‌ای
۳۶۲	- نظریه‌ی برجسته‌سازی
۳۶۲	- نظریه‌ی بازاریابی اجتماعی
۳۶۳	- نظریه‌ی اشاعه‌ی نوآوری
۳۶۴	بحث و نتیجه‌گیری
۳۶۷	پیامدهای سوء مصرف ماده‌ی محرک شیشه (متامفتامین)
۳۶۸	زمینه سوء مصرف متامفتامین چیست؟
۳۶۹	چگونه متامفتامین مصرف می‌شود؟
۳۷۰	متامفتامین چه تفاوت‌هایی با مواد محرک دیگر از جمله کوکائین دارد؟
۳۷۰	تأثیرات فوری (کوتاه مدت) متامفتامین چیست؟
۳۷۱	تأثیرات بلند مدت متامفتامین

۳۷۲	مصرف متامفتامین در بین زنان
۳۷۳	خطرات سوء مصرف متامفتامین در طول دوره حاملگی چیست؟
۳۷۳	آیا مصرف کنندگان متامفتامین در معرض ویروس اچ آی وی و ...
۳۷۴	چه درمان‌های تأثیرگذاری برای سوء مصرف کنندگان ...
۳۷۷	مدل ترکیبی جهت پیشگیری از مصرف متامفتامین با ...
۳۷۸	نقش خانواده در پیشگیری و درمان سوء مصرف متامفتامین
۳۸۶	بحث و نتیجه‌گیری
۳۸۹	بی‌خانمانی در ایران، مدل‌های ارایه‌ی خدمات، چالش‌ها و ...
۳۹۰	تعریف بی‌خانمانی
۳۹۲	سبب‌شناسی بی‌خانمانی
۳۹۶	عوامل محافظتی و خطر آفرین بی‌خانمانی
۳۹۷	تجربه‌ی خشونت در میان بی‌خانمان
۴۰۴	سیاست‌ها و برنامه‌های پیشگیری و مداخله در بی‌خانمانی
۴۰۹	مدل‌های اثربخش ارائه‌ی خدمات به افراد بی‌خانمان
۴۲۸	تبیین نظری بی‌خانمانی
۴۲۸	نظریه‌های تضاد طبقاتی
۴۲۸	- رویکرد طرد اجتماعی
۴۲۹	- نظریه‌ی اصالت ساخت و کارکرد؛ رابرت مerton
۴۳۰	بحث و نتیجه‌گیری
۴۳۶	بحث و نتیجه‌گیری
۴۳۸	نکات مهم
۴۴۱	فصل چهار: نتیجه‌گیری و پیشنهادات
۴۴۶	(۱) سطح زنان و خانواده
۴۴۹	(۲) سطح کودکان بی سرپرست و بدسرپرست
۴۵۱	(۳) سطح اعتیاد و بی‌خانمانی
۴۵۵	منابع و مأخذ

مقدمه

مسائل آسیب‌های اجتماعی طی دهه‌های اخیر رو به افزایش بوده و گسترش آسیب‌ها، مسائل اجتماعی نوظهور نیز بر دامنه هرم مشکلات افزوده و به تبع آن نهادها، سازمان‌ها، گروه‌ها و مراکز دانشگاهی دولتی و غیردولتی متعددی در سطح جامعه برای پیشگیری، مقابله و مداخله در جهت کاهش آنها فعالیت می‌نمایند. نابسامانی در برنامه‌ریزی کنترل و کاهش آنها موجب شد تا ماده ۹۷ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در تاریخ ۱۳۸۳/۶/۱۱ در مجلس شورای اسلامی تصویب و سپس در اجراء اصل یکصد و بیست و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برای اجراء در مدت هشت سال (۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸) به دولت ابلاغ گردد. بر این اساس وزارت رفاه و تأمین اجتماعی از سوی ستاد برنامه موظف شد تا سندی فرابخشی موسوم به «طرح جامع کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی» را تدوین نماید.

بدون شک دستیابی به جامعه‌ای با سطح مسائل اجتماعی نازل‌تر، محبوب و مقصود همگان بوده و هر نوع فعالیتی در این راستا، ضرورتی ندارد، زیستن در جامعه‌ای پاک و عاری از خشونت، فساد و آشفتگی، آرمان تمامی افراد جامعه است. اهتمام به دستیابی به چنین جامعه‌ای در سایه شناخت و درک مسائل و مشکلات آن حاصل می‌شود. سازمان‌ها، نهادها و افراد حقیقی و حقوقی بسیاری در حوزه فوق‌الذکر فعالیت می‌نمایند. ولی با این وجود خلأهای مطالعاتی این حوزه همچنان محسوس است. علیرغم اینکه در حوزه علوم اجتماعی، فارغ‌التحصیلان زیادی در جامعه وجود دارند، هم‌نظر با مونی و همکارانش (۲۰۱۱) باید اذعان نمود، بیشتر دانشجویانی که دوره‌ای از مسائل اجتماعی را می‌گذرانند تبدیل به محقق نمی‌شوند

یا تحقیق در مورد مسائل اجتماعی را انجام نمی‌دهند و اغلب، مصرف‌کنندگان تحقیقی هستیم که در رسانه، به وسیله سیاستمداران، گروه‌های فعال اجتماعی و سازمان‌ها گزارش می‌شود تا تصمیمات، اقدامات و جایگاه‌های آنان را با بیان نتایج تحقیق توجیه کند. با توجه به ابعاد متعدد و پیچیدگی‌هایی که در عرصه مطالعاتی علوم انسانی نهفته است، اجرای تحقیقات کاربردی و علمی که بتواند بخشی از نیازهای موجود در عرصه فهم، شناخت، چاره‌سازی و برنامه‌ریزی را پوشش دهد می‌تواند در دستیابی به جامعه‌ای با مسائل و مشکلات کمتر یاری‌رسان باشد. آنچه مسلم آنست نبرد داده‌های مناسب و یا دسترس‌ناپذیر بودن آنها، دشواری امکان بررسی تخصصی و حرفه‌ای مسائل و آسیب‌های اجتماعی به دلیل اجبارهای ناشی از قلمرو سیاست و مصالح استجی‌های سیاسی و همچنین تداخل آنها با یکدیگر و بعضاً نبود چارچوب نظری و تئوریک متناسب با شرایط جامعه مطالعه و تحقیق در این حوزه را نسبت به سایر حوزه‌ها، مشکلات بیشتری همراه می‌سازد. لذا هر تلاشی که ابعادی از این پدیده‌ها را در انکشاف سازد و گامی در جهت تحلیل و شناخت جامعه‌شناختی آن بپیماید، مبرمون مبارک بوده و قابل تقدیر است. امید است که پژوهشگران با اهتمام به مطالعه میدانی و توضیح ابعاد مختلف خرد و کلان آسیب‌ها و مسائل اجتماعی کشور در حوزه‌های مختلف پرداخته و علاوه بر ارتقاء علمی مباحث این حوزه، نتایج کاربردی حاصل از آنها زمینه‌ساز اقداماتی مؤثر در حوزه پیشگیری، کاهش آسیب، درمان و پیمودن سیر نزولی این پدیده‌ها در جامعه گردد.

مهری سادات زینبوی

معاون پژوهشی چرخه‌های اجتماعی

و احد علامه طباطبایی

پیشگفتار

در حال حاضر در جهانی زندگی می‌کنیم که نابرابری‌ها و شکاف‌های اجتماعی در حال افزایش است. به گونه‌ای که عده‌ی معدودی روز به روز ثروتمندتر شده و عده‌ای نیز بر فقر مان افزوده می‌شود. وقوع جنگ‌ها، ازدیاد جمعیت، ظهور پدیده‌ی تروریسم، کشمکش‌های سیاسی، اجتماعی، تغییرات آب و هوایی و... باعث گردیده تا جهان ناامن شود و پیامد آن به شکل گسترش فقر و آسیب‌های اجتماعی نمایان گردد. چنین روندی در نهایت به قربانی شدن انسان‌ها منجر شد. شرایط و تحولات اجتماعی جهانی باعث شده است تا تبايلات بين انسان‌ها تسريع شده و در نتیجه هیچ کشوری قادر به کشیدن مرز در انحراف خوب نباشد. به این دلیل است که تحولات داخلی هر کشوری تا حدود زیادی در مناسبات بین المللی متأثر می‌شود به گونه‌ای که شاید چندان اغراق آمیز نباشد که بتوان گفت امروزه سفره‌ی مردم متأثر از تحولات بین المللی و داخلی هر کشوری است. هر چند وقوع چنین پدیده‌ای ممکن است در نگاه اول حاکی از نزدیکی انسان‌ها به هم نباشد اما در حقیقت نشان دهنده‌ی عمق فاجعه، دور شدن و تنهایی انسان‌های امروزی است که در نتیجه به گسترش آسیب‌های اجتماعی منجر گردید.

در کتاب حاضر به بررسی مهمترین و چالش برانگیزترین آسیب‌های اجتماعی پرداخته شده است. آسیب یک اصطلاح پزشکی بوده و جامعه‌شناسان این واژه را از فرهنگ نامه‌های پزشکی به عاریت گرفته‌اند. آسیب شناسی مطالعه‌ی بی‌سازمانی اجتماعی مانند فقر، بیکاری، بزه‌کاری و شناسایی دلایل و پیامدهای آنهاست. به این ترتیب موضوع کتاب حاضر نگاه تحلیلی و اجتماعی به مهمترین آسیب‌هایی است که در حال حاضر در جامعه وجود دارد. این کتاب حاصل تحقیقات و پژوهش‌هایی بوده

که طی سالیان اخیر در سطوح مختلف توسط نویسندگی کتاب انجام شده است. یعنی به عنوان یک محقق که علاقمندی بسیاری به مباحث آسیب‌های اجتماعی داشتم سعی کردم تا از نزدیک به بررسی آنها پرداخته و با مصاحبه‌های مستقیم به تحلیل و واکاوی آنها بپردازم. با توجه به مقتضیات حرفه‌ی مددکاری اجتماعی و جامعه‌شناسی تلاش بسیاری برای گردآوری داده‌های معتبر از گروه‌های مختلف داشتم. به عنوان مثال در حوزه‌ی اعتیاد زنان و یا بی‌خانمانی، بارها با زنانی که دچار وابستگی به مواد شده و یا بی‌خانمان بوده مصاحبه داشته و تلاش نمودیم تا تجربیات آن را به رشته‌ی تحریر درآوریم. به این دلیل توانستیم تا حدودی شرایط جسمی، روانی، خانوادگی و اجتماعی آنها را درک نموده و سهم کوچکی در آرایه‌ی تصویری روشن از آنها داشته باشیم. هر چند این اثر تفاوت‌های عمده‌ای با یک اثر فاخر جامعه‌شناختی دارد. اما هر سال که کوشش چندین ساله‌ی محقق باعث شد تا جسارت نگارش و تدوین آن را به خود بیاورم و آن را در کتابی تحت عنوان جامعه‌شناسی آسیب‌های اجتماعی به رشته‌ی تحریر درآوردم. آنچه که برای نگارنده مسلم بود این است که کشورمان از نظر مشکلات آسیب‌های اجتماعی در شرایط دشواری قرار دارد. هر روز بر دامنه و پیچیدگی‌های آن افزوده می‌شود و گویی کسی را یارای مقابله با آن نیست. به قول استاد گرانقدر دکتر راج زاده آسیب‌های اجتماعی تبدیل به بیماری مزمنی شده‌اند که راه حل روشنی برای آن وجود ندارد. لذا این بیماری ممکن است تبدیل به سلول‌های سرطانی شده و مملی اعضای جامعه را در بر بگیرد. در نهایت چنانچه وضعیت موجود ادامه یابد نفس‌های جامعه، به شماره خواهد افتاد. امروز دیگر نمی‌توان نسبت به امور اجتماعی و در رأس آن آسیب‌های اجتماعی بی‌تفاوت بود. پایه و اساس هر نظام اجتماعی بر اساس مردم و گرایش‌های اجتماعی استوار است. بنابراین هر تغییری در یک جزء اجتماع باعث ایجاد تغییر و دگرگونی در همه‌ی اجزای آن می‌شود. امروزه فرد با خانواده و جامعه در هم تنیده است. جامعه‌ی نسالم مستلزم داشتن مردمی است که در همه‌ی ابعاد آن (جسمی، روانی، جنسی، هیجانی، اجتماعی، معنوی و عاطفی) سالم باشند. لذا برای برخورداری عموم از رفاه، سلامت و کاهش انحرافات و آسیب‌های اجتماعی باید برنامه‌ریزی منسجمی در

سطوح و ابعاد مختلف (ساختاری، خانوادگی و فردی) ارائه نمود. شرایط فعلی جامعه به گونه‌ای است که بیش از هر چیز نیازمند افزایش رفاه، شادی، احساس تعلق، هویت، صمیمت و عشق است. میزان سرمایه‌ی اجتماعی تا حدود زیادی کاهش یافته است. این امر با افزایش آسیب‌های اجتماعی در ارتباط است. لذا ضروری است برای کاهش آسیب‌های اجتماعی به شاخص‌هایی نظیر افزایش رفاه، برنامه‌ریزی در ابعاد مختلف فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و افزایش شاخص‌های سرمایه‌ی اجتماعی پرداخت.

از نظر ساختاری کتاب حاضر مشتمل بر چهار فصل است. در فصل اول به مهمترین موضوعات زنان و خانواده نظیر زنان بی‌سرپرست، زنان سوء مصرف کننده‌ی مواد، تن‌فروشی، رب‌ن‌بی‌خانمان، خشونت‌های خانگی نظیر همسرآزاری و سالمندآزاری پرداخته شده است. فصل دوم وضعیت کودکان مورد بررسی قرار گرفت. بر این اساس به آسیب‌های اجتماعی نظیر کودک آزاری، کودکان کار و خیابان، بدسرپرستی و بی‌سرپرستی، هارنگی، به تلفن‌های همراه و کودکان محروم حاشیه نشین اشاره گردیده است. در فصل سوم نیز به موضوع اعتیاد، مدل‌های پیشگیری و درمانی، بی‌خانمانی و ارتباط آن با سوء مصرف مواد و... مورد بحث و بررسی قرار گرفت و فصل چهارم کتاب نیز به جمع‌بندی و ارائه‌ی پیشنهاد پرداخته شده است. هر چند آسیب‌های اجتماعی بسیار گسترده‌ی هستند و در این کتاب امکان پرداختن به همه‌ی آنها وجود نداشت اما تا حد امکان سعی شد تا به آسیب‌هایی پرداخته شود که پنهان بوده و با بی‌اعتنایی مواجه شده است. در نتیجه از اهمیت زیادی برخوردار بوده و در حال رشد است.

کتاب حاضر قطعاً خالی از اشکال نیست و مباحث و آسیب‌های اجتماعی ممکن است به صورت جامع مورد واکاوی قرار نگرفته باشد. لذا بنده به این مشکلات واقف بوده و امید است در چاپ‌های بعدی این نقائص را بر طرف نماییم. از تمامی اساتید، دانشجویان و خوانندگان محترم درخواست می‌گردد تا پیشنهادات و انتقادات خود را از طریق ایمیل ذیل با بنده در میان بگذارند. از همه‌ی شما صمیمانه سپاسگذارم.

salmang41@gmail.com